

טוענים כי האבנים שמצאה אינן שער. "כל הממצאים האלה מוזכרים בספר, חפירות הרה"ב, בעמודים 55-45. לא זו בלבד, שהיא לא גילתה, את הגן הארכיאולוגי שתיכנתי שם. אני השארתי שרידים מתקופות שונות, כדי להראות שירושלים היא עיר של עמים רבים. היא הרסה מיקוה מימי בית שני כדי למצוא תחתיו כמה כדים מימי בית ראשון.

"אינני ממורמר מהפירסומת שהיא זוכה בה. מי שמכיר את הנושא יודע כי היא ניסתה לפוצץ ברווז, וכי למעשה שמה עצמה ללעג.

"את מימצאיי אפרסם בפירסומים מדעיים, וקהילת הארכיאולוגים תשפוט מי הרציני מבין שנינו, ומי הנוכחי פירסומת."

יחסו של הפרופסור בנימין מזר לחפירה, ולגליה שמועות סביבה, מלא רגש. את נכדתו הוא משבח בחום. "היא פיתחה את החפירה, וגילתה תמונה מצטברת חדשה בהחלט. עכשיו מבינים מהו בדיוק העופל", הוא אומר.

כשהוא מתבקש להגיב על דבריו של בן-דב, הוא נמלא כעס וטורק את אפרכת-הטלפון.

שרה לייבוויץ,
צילם: ציון צפריר

אך מהו תאריכו של המבנה הזה, פרט לכך שהוא קדום לימי בית שני? גם תשובה זו לא איחרה לבוא. במהלך החפירה נחשפה באחד מחדרי המבנה הקדום רצפת עפר מהודק. על הרצפה נמצאו שרידי אפר וקורות שרופים, ובין הקורות ובתוך האפר נחשפו כמה קדירות חרס גדולות שהיו מונחות במהופך. היה זה מחסן שעמדה בו כונונית עץ ועליה הקדירות. עם חורבן הבניין, כשפרצה השריפה, התמוטטה הכונונית על קדירותיה והייתה למאכלת אש. הכלים הם בני תקופת בית ראשון ואופייניים למאות השמינית-שביעית לפני הספירה.

האומנם נתגלתה לפנינו עדות להריסתה של ירושלים בשנת 586 לפני הספירה בידי הבבלים ונבוכדנצר מלכם? כך אפשר היה לשער באותה העת. והנה כאן, בשולי הכביש, עמוק במעבה האדמה, בסמוך להר הבית, נשקף לעיניך שריד מעברה הטרגי של ירושלים: מבנה רב מידות מימי בית ראשון שנהרס בידי נבוכדנצר. הוא שוקם בימי בית שני ושימש מסד למבנה ציבורי, גם הוא בעל מידות בלתי מקובלות, שעתיד היה ליהרס אף הוא, בפעם הזאת – בידי טיטוס וחייליו. יד המקרה הייתה בכך שהמבנה

קטע מסיפורו של בן-דב, "חפירות הרה"ב"
"אני לא גיליתי, וגם היא לא!"

"גם כך, מבלי להיכנס אל עולם התככים, חייה של אשה-ארכיאולוגית אינם קלים. חלק ניכר מכוחותי מוקדש לחימונים בין הבית והחפירה. כל יום צריך למצוא מחדש את שבילי-הבניינים, כך שעבודתי לא תיפגע, ובתי לא תופקר." מזר (30) היא גרושה, אם לבת 9.

"התמזל מזלי ועכשיו אני חופרת בעופל, קרוב לבית. בדרך-כלל החפירה מרוחקת מהבית ומאלצת את הארכיאולוגים לשהות במשך חודשים

אחיה סטודנט ליחסים-בינלאומיים. במישפחה המורחבת יש ארכיאולוג נוסף: הד"ר עמי מזר, בן-אחיו של הפרופסור מזר. הד"ר עמי מזר עובד במכון הארכיאולוגי באוניברסיטה ה' עברית, עמד בראש מישלחת-החפירות בתל-קיסלה הפלישתית.

מה "פיתאוס?"

מן קצר אחרי תחילת לימודיה בחוג-לארכיאולוגיה הסכימה מזר לעבד את מימצאי חפירות הרה"ב של סבה.

"ביקרתי שם לעיתים קרובות, ולי אט-לאט הבנתי, מתוך התבוננות וחי שיבה הגיונית, שיש בשטח תגליות רבות, שעדיין לא נחפרו.

"אמרתי לסבי שחייבים להוסיף ולחפור שם, ורק אחרי שיהיה ברור לגמרי מה מכיל השטח הזה, אפשר יהיה לפרסם את רשימותי. אין טעם לפרסם עבודה חלקית, אמרתי לו. "התווכחנו הרבה. לבסוף הצלחתי לשכנע אותו שנכצע בריקות ראשוניות בשטח.

"אומנם סבי הוא ארכיאולוג רב-ניסיון ובעל ידע מקיף, אבל הוא גם אדם פתוח. מערכת-היחסים בינינו גלויה. אני יכולה להגיד לו כל דבר, להתווכח איתו, לחלוק על דעתו, אם כי אני נוהגת שלא לעשות זאת בחוצפה."

אילת מזר ופרופסור בנימין מזר קיבלו רשיון-חפירה. "לולא סבי, לא היו נותנים לי רשיון", אומרת מזר בגילוי-לב. "אך מה רע בכך? אני יודעת לנצל את התנאים שהמציאות העמידה לרשותי."

והמציאות, כך הסתבר כעבור כמה ימים, העמידה לרשותה של מזר תנאים טובים להפליא. "כבר ביום השני לחי

החפירות בעופל (למעלה משמאל: מיסגד אלי-אקצה) ניקמת הסב

ארכיאולוגית אילת מזר
לא קר לארכיאולוגית אשה...

פירות הבנו שיש כאן משהו חדש. גילינו ריצפה קדומה, מימי בית ראשון, ואחר-כך כלים, ואז גילינו את השער."

פרופסור מזר, שחפר באזור במשך 10 שנים ולא גילה מאומה מכל זה, האם לא קינא בנכדתו?

אילת מזר מצטחקת. "לא, מה

פיתאוס? סבי הגיע לאזור בשלהי 10 שנות-החפירה מעייפות. אילו היה מתחיל מכאן, כשעדיין היה מלא מרץ והתלהבות, בוודאי היה מגלה את מה שאני גיליתי. תמוה בעיניי שמי שחפר אחריי, בן-דב, לא גילה מימצאים כל-כך ברורים."

מאבקי כוח ויוקרה

לא רק שהפרופסור מזר לא קינא, אלא שהוא אף האץ בה לחפור שם, אומרים הארכיאולוגים הירושלמיים. הפרופסור מזר מנסה לנקוט בכך דב את ניקמת תהילתו האבודה. הוא שעורר את נכדתו להתנפל במרץ על העופל, הוא שרמו לה כי גילתה מימצאים מדהימים בחשיבותם. "ניקמת הסבא", כך ניתן לכנות את תגליותיה של מזר, לוחשים הארכיאורלוגים.

אילת מזר: "אני רחוקה מהתככים האלה. איז לי כל עניין במאבקי כוח ויוקרה. המחקר הוא בראש מעייניי.

מחוץ לבית. בשנה הבאה, למשל, אעבוד בחפירות אכזיב. הילדה תבוא איתי ותלמד בבית-ספר בנהריה."

לפוצץ ברווז

"יתממותה" של מזר ונסיונה "להוציא את עצמה אל מחוץ למעגל הסיכסוך בין סבה לר' בן-דב, מכעיסה את בן-דב.

"אילת מזר ביקשה ממני רשות לחפור באתר. כך נהוג בדרך-כלל. הסכמתי, אך לפני כן החתמתי אותה על מיסמך שבו היא מבטיחה שבכל פעם שתזכיר את עבודתה באתר, תאמר כי אני חפירתי שם לפני."

"היא אומנם חתמה על המיסמך אך לא קיימה את התחייבותה. עובדה: היא איננה מזכירה אותי כאשר היא מדברת על האתר.

"והיא יודעת מדוע, מבחינתה, עדיף להתעלם ממני. אם תזכיר אותי, תצטרך גם להגיד כי את כל מה שלכאורה גילתה באתר גיליתי אני כבר לפני 10 שנים.

"אני מצאתי בניין מלכותי וקומת-מרתפים מלאה ב-50 כדים, אילת מצאה תישעה כדים. שער אומנם לא מצאתי, אך היא לא גילתה שער. לא רק אני, אלא רוב הארכיאולוגים